

SUSTAINABILITY OF AUTHORITARIANISM IN EASTERN EUROPE

Within the EU, there lives a hope that Eastern Europe's authoritarian development will change its course as a result of internal and external pressures. Katalin Miklóssy asks, however, whether the sustainability of authoritarian regimes has been underestimated in Western discussions.

At the end of 2020, the European Union reached agreement on a rule of law mechanism to control the use of EU subsidies, particularly in the eastern Member States. Further impetus for the process was given by the waves of public discontent in Eastern Europe. Over the past few years, people have demonstrated for democracy, freedom of media and universities, gender equality and independence of judges, and against corruption. There has therefore emerged a hope within the EU that such pressures could at last reverse the authoritarian trend in these countries. But is this optimism justified?

I would argue that the current systems bearing marks of authoritarianism are actually implementing a new type of governance mechanism, and in that they are being quite flexible and innovative. The essential difference between the current and past authoritarian systems is that the current rulers no longer need violence. It is enough to make the opponent's actions impossible by administrative and financial means. This can be achieved through accelerated legislation, institutional changes and efficient channelling of resources. It is easy to justify solutions by invoking international examples or necessary savings. Social policy programmes guarantee a growing number of people loyal to power. Key factors include generous family allowances, pension increases, tax exemption for young workers, employment programmes, supported housing and comfortable housing loans. Corruptive practices around EU subsidies are seen as supporting domestic entrepreneurs and thus generally acceptable. Given that efforts are being made to restrict the activities of independent media, the message from the government is gaining an increasingly strong monopoly position. This creates a parallel reality, a black-and-white juxtaposition, in which the administration appears to be a force of national interest that provides goods and security.

Security in the broad sense is one of the core concepts of political culture in Eastern Europe, where the traditions of democracy are historically shallow. The democratisation process after state socialism has been perceived as chaotic. It has been characterised by marketisation of

society, and by destroying the social security network, many people have fallen through the net. Shock therapy distorted the image of liberal democracy, which led to a nostalgic demand for strong leadership that underlined law and order and promised fundamental security – especially when expectations of reaching a standard of living common in Western EU were eventually not met.

In the West, criticism of authoritarianism has a downplaying attitude and the critics don't perceive the fact that these systems are constantly changing and adaptable. For example, as the management of the Covid-19 pandemic has also required the restriction of civil liberties in the most robust democracies, it has provided a great opportunity to tighten centralised power even more. Moreover, even demonstrations can be seen as a learning process in which the administration constantly invents new ways of neutralising protests. The same inventiveness is reflected in the legislative manoeuvres posing a threat to the implementation of the rule of law mechanism. Authoritarian forces are also networking in order to exchange experiences and strengthen the common front. In addition to the "collegial" support from Russia and China, there is an amalgamation project playing out where the right-wing populist parties in Poland, Hungary, Slovenia, Italy and France are seeking stronger representation in the European Parliament.

The traditions of liberal democracy in the EU are the strength of the community, but there is a weakness in the conventional approach to authoritarian regimes, which – in reality – are able to transform surprisingly flexibly.

Katalin Miklóssy is
Head of Discipline of Eastern European Studies at
the University of Helsinki

AUTORITÄÄRISTEN HALLINTOJEN KESTÄVYYS ITÄISESSÄ EUROOPASSA

EU:n piirissä toivotaan, että autoritäärinen kehitys itäisessä Euroopassa kääntyy sisäisten ja ulkoisten paineiden yhteisvaikutuksesta. Katalin Miklóssy kuitenkin kysyy, onko autoritääristen hallintojen kestävyys aliarvoitu läntisissä keskusteluissa.

Vuoden 2020 lopussa Euroopan unioni pääsi yhteisymmärrykseen oikeusvaltiomekanismista, jolla kontrolloidaan EU-tukien käyttöä erityisesti itäisissä jäsenmaissa. Lisäpontta prosessille antoivat kansalaisten tyytymättömyyden aallot itäisessä Euroopassa. Viimeisten vuosien aikana ihmiset ovat osoittaneet mieltään mm. demokratian, median ja yliopistojen vapauden, naisten tasa-arvon, tuomarien riippumattomuuden puolesta ja korruptiota vastaan. EU:n piirissä on siis herännyt toivo, että tällaiset paineet voivat vihdoinkin kääntää autoritääristen kehityssuunnan näissä maissa. Mutta onko tämä toiveikkuus perusteltu?

Väitän, että nykyiset autoritäärisyyteen vivahtavat järjestelmät toteuttavat uudentyypistä hallintomekanismeja, jonka takia ne ovat varsin joustavia ja innovatiivisia. Olennainen ero nykyisten ja entisaikojen autoritääristen järjestelmien välillä on se, että nykyiset valtiot eivät enää tarvitse väkivaltaa. Riittää, että vastustajan toiminta tehdään hallinnollisin ja taloudellisin keinoin mahdottomaksi. Tämä onnistuu nopeutetun lainsäädännön ja instituutio-naalisten muutosten sekä resurssien tehokkaan kanavoinnin avulla. Ratkaisuja on helppo perustella vetoamalla kansainvälisiin esimerkkeihin tai tarvittaviin säästöihin. Sosiaalipoliittiset ohjelmat takaavat vallalle uskollisten joukkojen määrän kasvun. Avainasemassa ovat esimerkiksi avokäitiset perhetukiaiset, eläkkeiden korotukset, nuorten työntekijöiden verovapaus, työllistämishjelmat, tuettu asuminen ja reilut asuntolainat. EU-tukien korruptio nähdään kotimaisten yrittäjien tukemisena ja siten yleisesti hyväksyttävänä. Kun otetaan huomioon, että riippumattoman median toimintaa pyritään rajoittamaan, hallinnon viesti saa yhä vahvemman monopoliaseman. Näin luodaan rinnakkaistodellisuutta, mustavalkoista vastakkainasettelua, jossa hallinto näyttäytyy hyödykkeitä ja turvallisuutta tarjoavana, kansallisintressiä edustavana voimana.

Turvallisuus laajassa merkityksessä on poliittisen kulttuurin ydinkäsitteitä itäisessä Euroopassa, jossa demokratiaperinteet ovat historiallisesti ohuet. Valtiososialismin jälkeinen demokratisaatio on koettu kaoottisena. Sitä on leimannut yhteiskuntien markkinaehtoistuminen, jossa

sosiaalisen verkoston puuttuminen loi laajan väliinputoajajoukon. Shokkiterapia vääristi kuvaa liberaalidemokratiasta, jolloin lakia ja järjestystä korostavalle, perusturvallisuutta lupaavalle vahvakätiselle johdolle syntyi nostalgista tilausta – erityisesti kun odotukset EU-elintason saavuttamisesta eivät lopulta toteutuneetkaan.

Lännessä autoritarismin kritiikkiin liittyy vähätelyä, eikä huomata, että järjestelmät ovat alati muuttuvia ja sopeutumiskykyisiä. Esimerkiksi koska koronatilanteen hoito on vaatinut kansalaisvapauksien rajoittamista myös vankimmissa demokratioissa, se tarjosi loistavan tilaisuuden kiristää keskitettyä valtaa entisestään. Mielenosoituksiinkin voidaan suhtautua kuin oppimisprosessiin, jossa hallinto keksii jatkuvasti uusia keinoja protestien neutralisoinniseksi. Sama kekseliäisyys ilmenee lainsäädäntökikkailussa oikeusvaltiomekanismin uhan edessä. Autoritääristen voimien kesken on nähtävissä myös verkostoitumista, jonka tarkoituksena on vaihtaa kokemuksia ja vahvistaa yhteisrintamaa. Venäjän ja Kiinan ”toverillisen” tuen lisäksi, meneillään on yhdistymishanke, jossa Puolan, Unkarin, Slovenian, Italian ja Ranskan oikeistopopulistiset puolueet tavoittelevat vahvempaa edustusta Euroopan parlamenttiin.

EU:n liberaalidemokratian perinteet ovat yhteisön vahvuus, mutta siinä piilee se heikkous, että suhtaudutaan vakiintuneiden tapojen mukaan autoritäärisiin hallintoihin, jotka tosiasiaa kykenevät muuntautumaan yllättävän joustavasti.

Katalin Miklóssy on itäisen Euroopan tutkimuksen tieteenalavastava Helsingin yliopistossa